

Piliečių prašymai	<ul style="list-style-type: none"> • Prašymai buvo teikiami iki 2001 m. gruodžio 31 d., nuosavybės teises bei giminystės ryšį su savininku patvirtinantys dokumentai skyrui pateikiami iki 2003 m. gruodžio 31 d. Praleisti terminai atnaujinami teismo nutartimi. LR piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įst. 10 str. 1, 2 ir 5 dalys.
Pažymos / išvados parengimas	<ul style="list-style-type: none"> • Jeigu nuosavybės teises į žemę, miškus ir vandens telkinius galima atkurti natūra, per 1 mėn. parengiama PAŽYMA jeigu nuosavybės teises į žemę, miškus ir vandens telkinius atkurti natūra negalima arba piliečiai pageidauja gauti lygiavertį turėtajam žemės, miško sklypą ar vandens telkinį - parengiama IŠVADA. LR piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo įgyvendinimo tvarkos II skirsnis.
Žemės sklypų projektavimas	<ul style="list-style-type: none"> • Teritorijos projektui rengti patvirtinimas. • Asmenų, kuriems bus projektuojami žemės sklypai, sąrašo patvirtinimas. • Projektavimui skirtos medžiagos ruošimas. • Projekto viešasis svarstymas. • Projekto derinimas su institucijomis. • Projekto tvirtinimas. Žemės reformos žemėtvarkos projektų ir jiems prilyginamų žemės sklypų planų rengimo ir įgyvendinimo metodikos I, II, III ir IV skirsniai
Žemės sklypų kadastrinių bylų parengimas	<ul style="list-style-type: none"> • Atliekamas valstybės lėšomis (atsižvelgiant į lėšų, skirtų žemės reformos darbams vykdyti, kiekį). • Piliečiai (jeigu pageidauja) savo lėšomis gali sumokėti už žemės sklypų ženklinimo darbus. Žemės reformos žemėtvarkos projektų ir jiems prilyginamų žemės sklypų planų rengimo ir įgyvendinimo metodikos VI skirsnis
Sprendimų dėl nuosavybės teisių atkūrimo priėmimas	<ul style="list-style-type: none"> • Sprendimai priimami per 6 mėn. nuo žemės sklypų suprojektavimo žemėtvarkos projekte ir paženklavimo vietovėje. LR piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo įgyvendinimo tvarkos 111 punktas.
Žemės sklypų įregistravimas Nekilnojamojo turto registre	<ul style="list-style-type: none"> • Priėmus sprendimą dėl nuosavybės teisių atkūrimo, skyrus per 14 k. d. nuo sprendimo priėmimo perduoda nuosavybės teisių atkūrimo bylą Nekilnojamojo turto kadastro tvarkytojui, kuris žemės sklypų duomenis įrašo į Nekilnojamojo turto kadastrą. LR Nekilnojamojo turto kadastro įst. 10 str. 5 dalis.
Sprendimų dėl nuosavybės teisių atkūrimo įteikimas	<ul style="list-style-type: none"> • Piliečiams įteikiamas sprendimas dėl nuosavybės teisių atkūrimo. LR piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo įgyvendinimo tvarkos 119 punktas. • Piliečiai dėl nuosavybės teisių įregistravimo kreipiasi į VI Registru centrą. LR nekilnojamojo turto registro įst. 23 str. 1 dalis.

1 pav. Nuosavybės teisių atkūrimo, rengiant žemės reformos žemėtvarkos projektus, etapai

Suprojektuoti gražintini natūra, perduodami neatlygintinai nuosavybėn ar perduodami iš valstybės laisvo fondo suformuoti žemės sklypai vėliau buvo registruoti Nekilnojamojo turto kadastrė ir registre.

2. Kokybės vertinimas pagal tolydines charakteristikas

Įvykdytų projektų kokybei vertinti naudojami statistiniai kokybės vertinimo metodai išskiriant objekte tam tikras charakteristikas (Adomėnas, 2000: 134). Viena iš charakteristikos rūšių – tolydinės charakteristikos, kurios gali įgauti bet kokią reikšmę nustatytame reikšmių intervale. Šios charakteristikos gali įgauti įvairių reikšmių, tačiau jos yra objektyvios, nes gali būti tiksliai išmatuotos ir nepriklauso nuo kieno nors nuomonės (Čereška ir kt., 2005: 134). Išskirtos tokios nagrinėtų projektų tolydinės charakteristikos:

- Skirtumas tarp patvirtinto laisvo žemės fondo ploto kadastrinėje vietovėje prieš pradėdant rengti žemės reformos žemėtvarkos projektą ir laisvo žemės fondo likutis, patvirtintinus žemės reformos projekto sprendinius – A;
- Patenkintų pretendentų prašymų skaičius – B;
- Žemės reformos žemėtvarkos projekto įgyvendinimo trukmė, skaičiuojant pradžią – projekto rengimo darbų pradžią ir pabaigą – visų suprojektuotų žemės sklypų paženklinimą vietovėje ir žemės nuosavybės teisę patvirtinančių dokumentų paruošimą – C;

- Teisminių ginčų skaičius, atsiradęs patvirtinto žemės reformos žemėtvarkos projekto įgyvendinimo procese – D;
- Pretendentų pateikusių prašymą įgyti teisę į žemę pagal parengtą išvadą dėl žemės, miško, vandens telkinio perdavimo neatlygintinai nuosavybės dalinis tenkinimas – E;
- Žemės reformos žemėtvarkos projekto patikslinimų skaičius – F.

Išnagrinėti pagal tolydines charakteristikas žemės reformos žemėtvarkos projektų rezultatai pateikti 1 lentelėje.

1 lentelė

Tolydinių charakteristikų įvertinimas

Žemės reformos žemėtvarkos projektas		Tolydinės charakteristikos					
		A, ha	B	C, metai	D	E	F
Senesnieji žemės reformos žemėtvarkos projektai, rengti nenaudojant kartografinių duomenų rinkinių	2000 m. Toliejų k.v.	231,55	108	12	5	28 išvados patenkintos dalinai	21
	2000 m. Bagaslaviškio k.v.	256,36	72	8	5	22 išvados patenkintos dalinai	14
	2007 m. Čiobiškio k.v.	238,83	38	4	1	11 išvadų patenkintos dalinai	11
Naujesnieji žemės reformos žemėtvarkos projektai, rengti naudojant kartografinių duomenų rinkinius	2007 m. Levaniškių k.v.	78,74	19	4	0	5 išvados patenkintos dalinai	7
	2010 m. Sudervės k. v.	135,10	27	3	2	3 išvados patenkintos dalinai	17
	2010 m. Žalvarių k.v.	64,28	15	neįgyvendintas	1	2 išvados patenkintos dalinai	4
	2010 m. Giedraičių k.v.	180,50	32	neįgyvendintas	0	5 išvados patenkintos dalinai	21
	2011 m. Motiejūnų k.v.	65,35	10	1	0	1 išvada patenkinta dalinai	9
	2012 m. Toliejų k.v.	12,20	7	neįgyvendintas	0	visos išvados patenkintos pilnai	7
	2012 m. Dubingių k.v.	48,72	13	neįgyvendintas	0	visos išvados patenkintos pilnai	12

Pagal tolydines charakteristikas įvertinus žemės reformos žemėtvarkos projektus galima teigti, jog senesniuose žemės reformos žemėtvarkos projektuose didesnis laisvos žemės fondo plotas buvo privatizuotas įgyvendinus numatytus sprendinius, taip pat buvo didesnis pretendentų prašymų tenkinimo skaičius.

Žemės reformos žemėtvarkos projekto įgyvendinimo trukmė yra tiesiogiai priklausoma nuo pretendentų, pateikusių prašymų nuosavybei atkurti, skaičiaus ir nuo teisminių ginčų, atsiradusių žemės reformos žemėtvarkos projekto įgyvendinimo procese. Senesniųjų žemės reformos žemėtvarkos projektų įgyvendinimo terminas yra 4 – 12 metų, naujesniųjų – 1 – 4 metai, vadinasi procesas pagreitėjo, tačiau atsirado nemažai neįgyvendintų projektų.

Teisminių ginčų skaičius yra didesnis senesniuose žemės reformos žemėtvarkos projektuose, nei naujesniuose, todėl galima daryti prielaidą, jog tokiam skaičiaus mažėjimui įtakos davė tikslių matavimų taikymas, kurių metu gaunama tiksli ir teisinga informacija apie nekilnojamąjį turtą.

Pilnai patenkintų išvadų dėl žemės, miško, vandens telkinio perdavimo neatlygintinai nuosavybės dalis kompensacijai perduodamos žemės jau buvo suteikta.

Naujesniuose žemės reformos žemėtvarkos projektuose rengiamų patikslinimų skaičius, nuo visų tenkinamų prašymų atgauti nuosavybę į žemę skaičiaus, yra didesnis. Tam turi įtakos nuolat atnaujinami kartografinių duomenų rinkiniai, kurių nebuvo (ar kurie buvo neatnaujinti) rengiant senesnius žemės reformos žemėtvarkos projektus, preliminarių matavimų nebuvimas, kurių metu tiksli informacija apie žemę buvo antraeilis dalykas ir griežtesnis teisinis žemės reformos reguliavimas.

Įvertinant nagrinėjamų žemės reformos žemėtvarkos projektų tolydines charakteristikas, galima teigti, jog didžiausią reikšmę įgijo senesnieji žemės reformos žemėtvarkos projektai, kadangi reikšmingiausiose rodikliuose (laisvo žemės fondo panaudojimo ir tenkinamų prašymų skaičiuje) jų rezultatas yra geriausias.





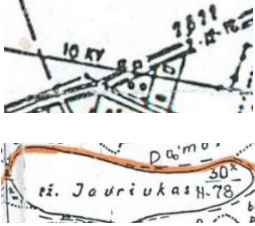
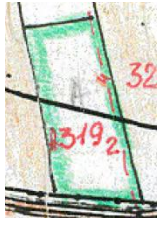

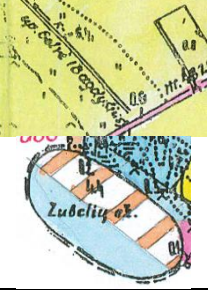
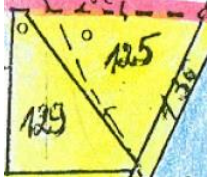






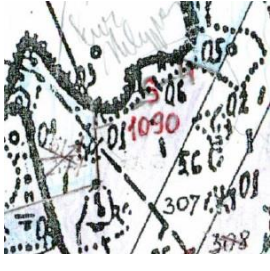









3. Kokybės vertinimas pagal diskretines charakteristikas






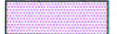


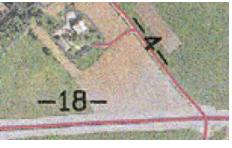
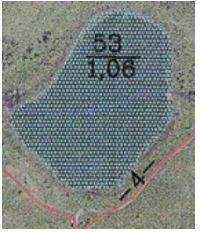












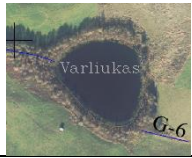
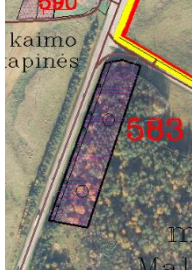



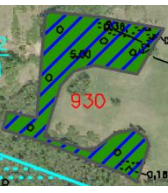
Diskretinės charakteristikos pažymi savybes, kurioms būdingos kelios reikšmės. Diskretinės charakteristikos yra subjektyvios, t. y. priklauso nuo vertintojo nuomonės. Tai, kas vienam atrodo puiku, kitam gali būti tik patenkinama ar net nepatenkinama (Čereška ir kt., 2005:134).

Pagal diskretines charakteristikas žemės reformos žemėtvarkos projektai vertinami pagal žemės reformos žemėtvarkos projekto vizualinį apipavidalinimą ir suprojektuotų žemės sklypų identifikavimo aiškumą. Rezultatai 2 lentelėje.

2 lentelė

Diskretinių charakteristikų įvertinimas

Žemės reformos žemėtvarkos projektas	Vizualinis apipavidalinimas		Suprojektuotų žemės sklypų kontūrinė ir tekstinė informacija
	Legenda	Linijiniai ir plotiniai topografiniai objektai	
2000 m. Toliejų k.v.	 <p>suprojektuoti gražinti natūra žemės sklypai</p> <p>SUTARTINIAI ŽENKLAI</p> <ul style="list-style-type: none">  - PRIVATAUS ŪKIO Ž.  - ASMEN. ŪKIO Ž.  - SUPROJEKT. SKLYPAI 		
2000 m. Bagaslaviškio k.v.	 <p>suprojektuoti gražinti natūra žemės sklypai (juose miško kontūrai)</p> <ul style="list-style-type: none"> A1 - A100 MAGISTRALINIS KELIAS Nr. 101 - 1000 KLAŠTO KELIAS Nr. > 1000 RAJONINIS (APSKRITIES) KELIAS Nr. 		
2007 m. Čiobiškio k.v.	<ul style="list-style-type: none">  valstybiniai keliai  savivaldybių keliai  6 projektuojami keliai  S servitutiniai projektuojami keliai  <p>suprojektuoti žemės sklypai, taip pat fiziniams asmenims nuosavybės teise priklausantiems pastatams ir statiniams eksplotuoti reikalingi žemės sklypai, perduodant neatlygintai nuosavybėn</p>		
2007 m. Levaniškių k.v.	 <p>Suprojektuoti žemės, miško sklypai gražinant natūra</p> <ul style="list-style-type: none">  4 Keliai  S Servitutai 		
2010 m. Sudervės k. v.	 <p>Suprojektuoti natūra žemės sklypai</p> <ul style="list-style-type: none">  6 		

Žemės reformos	Vizualinis apipavidalinimas		Suprojektuotų žemės sklypų
	- Projektuojami keliai;		
2010 m. Žalvarių k.v.	 Suprojektuoti žemės miško sklypai neatlygintinai, pirkimui -28- Magistraliniai 18 Rajoniniai 4 Esami keliai	 	
2010 m. Giedraičių k.v.	 Pirkimas, ekvivalentas KELIAI:  Magistraliniai  Rajoniniai	 	
2011 m. Motiejūnų k.v.	 Suprojektuoti suteikti neatlygintinai miško sklypai  A2  Magistraliniai keliai  Ž-8  Rajoniniai keliai  5  Vietiniai keliai		
2012 m. Toliejų k.v.	 Pirkimas, ekvivalentas -28- Magistraliniai -18- Rajoniniai -4- Esami keliai	 	
2012 m. Dubingių k.v.	 Suprojektuotas parduodamas valstybinės žemės sklypas = A14 = Rajoniniai keliai = 12 = Vietiniai keliai - 4 - Lauko ir miško keliai	 	

Pagal diskretines charakteristikas įvertinus senesniuose žemės reformos žemėtvarkos projektus pastebėta, kad legendos formatai, ir jame naudotas sutartinis žymėjimas, kiekviename nagrinėjamame projekte skiriasi. Taip yra todėl, jog iki 2011m. gruodžio 16 d., kuomet buvo išleistas Lietuvos Respublikos Žemės ūkio ministro įsakymas „Dėl Žemės reformos žemėtvarkos projektų kaimo vietovėje rengimo metodikos patvirtinimo“, nebuvo reglamentuoti žemės reformos žemėtvarkos projekte naudotini sutartiniai ženklai.

Pastebėta, kad senesniuose žemės reformos žemėtvarkos projektuose įbraižytos žemės sklypų ribos yra neaiškios, tai ypač pastebima 2007 m. Čiobiškio k. v. žemės reformos žemėtvarkos projekte, žemės naudmenų kontūrai trukdo tiksliai nustatyti suprojektuotų žemės sklypų ribas ir konfiguraciją. Tankus kontūringumas ir blankus linijinių ir plotinių topografinių objektų ribų išbraižymas nenusako šių objektų fizinių ir geografinių charakteristikų. Kai kuriose vietose linijinių ir plotinių topografinių objektų prierašai sunkiai įskaitomi, jie nenusako objekto pobūdžio ir turinio.

Atsižvelgiant į tai, jog žemės reformos žemėtvarkos projektų diskretinės charakteristikos yra vertinamos subjektyviai, šių charakteristikų vertinimas neteikiamas. Laikytina, kad naujesni žemės reformos žemėtvarkos projektai (rengti naudojant kartografinius duomenų rinkinius) yra vertinami aukščiau, nes teritorijų planavimo sprendinių pateikimas yra aiškesnis.

4. Kokybės vertinimas pagal dvejetaines charakteristikas

Dvejetainės charakteristikos naudojamos pažymėti savybėms, kurias projektas turi arba neturi. Todėl šios charakteristikos gali būti žymimos dvejetainės skaičiavimo sistemos ženklais: 0 – savybės nėra, 1 – savybė yra. Dvejetainės charakteristikos taip pat yra objektyvios, nes nepriklauso nuo vertintojo nuomonės (Čereška ir kt., 2005:134). Išskirtos šios dvejetainės charakteristikos:

- Žemės reformos žemėtvarkos projekte naudotų kartografinių duomenų rinkinių sąrašas ir skaičius;
- Žemės reformos žemėtvarkos projekto įsakymo prieduose pateiktų duomenų detalumas;
- Žemės reformos žemėtvarkos projekto suderinamumas su kitais specialiųjų teritorijų planavimo dokumentais bei savivaldybės teritorijos raidos koncepcija.

Rezultatai pateikti 3 lentelėje.

3 lentelė

Dvejetainių charakteristikų įvertinimas

Žemės reformos žemėtvarkos projektas	Panaudoti kartografiniai duomenų rinkiniai				Esančių savybių suma	Kontroliuojančios institucijos vadovo įsakymo priede pateiktų duomenų detalumas		Pateiktų dokumentų suma	Suderinamumas su kitais teritorijų planavimo dokumentais			Suderinamumų suma
	ORT10LT	GDB10LT	SŽNS_DB10LT	Mel_DB10LT		Pateiktos specialiosios žemės ir miško naudojimo sąlygos	Pateiktas servitūtų sąrašas		Vietinių reikšmės viešųjų kelių tinklo schema	Miškų tvarkymo schema/miškų priskyrimo miškų grupėms schema	Savivaldybės teritorijos bendrasis planas	
2000 m. Toliejų k.v.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	
2000 m. Bagaslaviškio k.v.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
2007 m. Čiobiškio k.v.	0	0	0	0	0	1	1	2	0	0	1	1
2007 m. Levaniškių k.v.	1	1	1	0	3	1	1	2	0	1	1	2
2010 m. Sudervės k. v.	1	0	1	1	3	1	1	2	0	1	1	2
2010 m. Žalvarių k.v.	1	1	1	1	4	1	1	2	0	1	1	2
2010 m. Giedraičių k.v.	1	1	1	1	4	1	1	2	0	1	1	2
2011 m. Motiejūnų k.v.	1	1	1	1	4	1	1	2	1	1	1	3
2012 m. Toliejų k.v.	1	1	1	1	4	1	1	2	0	1	1	2
2012 m. Dubingių k.v.	1	1	1	1	4	1	1	2	1	1	1	3

Įvertinus kontroliuojančios institucijos vadovo įsakymo prieduose pateikiamų duomenų detalumą, galima teigti, kad seniau rengtuose žemės reformos projektuose detalumo trūkumas atsirado dėl netobulų projektų rengimo ir įgyvendinimo taisyklių, kurios neįpareigojo šią informaciją pateikti kartu su patvirtintu žemės reformos žemėtvarkos projektu. Manyta, kad matininkas, atlikdamas suprojektuotų žemės sklypų matavimus, šią informaciją surinks savo nuožiūra. Vėliau ši teisės aktų spraga buvo ištaisyta, nes tai dažnai sukeldavo galimybę atsirasti korumpuotiems sprendimams, kadangi tik vienas asmuo buvo atsakingas už specialiųjų naudojimo sąlygų ir servitutų nustatymą suprojektuotiems žemės sklypams.

Įvertinus žemės reformos žemėtvarkos projektų suderinamumą su kitais teritorijų planavimo dokumentais nustatyta, kad geriausia būklė yra 2007-2012 m. rengtų projektų. Senesni žemės reformos žemėtvarkos projektai buvo rengiami nelaukiant, kada savivaldybių tarybos patvirtins kitus teritorijų planavimo dokumentus. Todėl, vėliau teko tikslinti žemės reformos žemėtvarkos projektus pagal teritorijų planavimo dokumentų rūšis ir lygmenis.

Pagal dvejetaines charakteristikas įvertinus žemės reformos žemėtvarkos projektus nustatyta, kad didžiausią skaitinę reikšmę kartografinių duomenų rinkinių panaudojimo kategorijoje įgavo 2010-2012 m. rengti žemės reformos žemėtvarkos projektai. Taip yra todėl, kad skaitmeniniai kartografiniai duomenys, kurie yra geoinformacinių sistemų (GIS) pagrindas, pradėti kurti ir vystyti vėliau nei buvo prieinami žemės reformos žemėtvarkos projektus rengiantiems projektų autoriams, taip pat kai kurie naujesni žemės reformos žemėtvarkos projektai rengti naudojant senuosius buvusių žemės ūkių įmonių suvestinius planus, kadangi nebuvo teisinio reguliavimo, įpareigojančio rengti žemės reformos žemėtvarkos projektus naudojant naują kartografinę medžiagą.

Išvados ir apibendrinimas

1. Žemės reformos žemėtvarkos projektų tikslumas ir detalumas tiesiogiai priklauso nuo nekilnojamojo turto kadastro žemėlapių išsamumo, todėl žemės sklypus būtina projektuoti pagal naujausius nekilnojamojo turto kadastro žemėlapių duomenimis.

2. Pagal tolydines charakteristikas įvertinus 10 žemės reformos žemėtvarkos projektų nustatyta, kad 2000 – 2007 m. projektuojant žemės sklypus buvo didesnis laisvos žemės fondo plotas, vadinasi buvo paprasčiau projektuoti ir įgyvendinti numatytus sprendinius.

3. Nustatyta, kad žemės reformos žemėtvarkos projekto įgyvendinimo trukmė tiesiogiai priklauso nuo pretendentų, pateikusių prašymų nuosavybei atkurti, skaičiaus ir nuo teisminių ginčų, atsiradusių žemės reformos žemėtvarkos projekto įgyvendinimo procese sudėtingumo. Iki 2007 m. vykdyti žemės reformos žemėtvarkos projektai įgyvendinti per 4 – 12 metų, naujasnieji – 1 – 4 metus, vadinasi darbų procesas pagreitėjo, tačiau atsirado nemažai neįgyvendintų projektų.

4. Pagal diskretines charakteristikas įvertinus 2000 – 2012 m. žemės reformos žemėtvarkos projektus pastebėta, kad legendos formatai, ir jame naudotas sutartinis žymėjimas, kiekviename nagrinėjamame projekte skiriasi, kadangi iki 2011 m. galiojo projektų rengimo metodika, kurioje nebuvo reglamentuoti naudotini sutartiniai ženklai. Kartografinės medžiagos kokybė apsprendžia žemės sklypų ribų įbraižymo aiškumą ir detalumą.

5. Atlikus projektų vertinimą pagal dvejetainę duomenų kokybės vertinimo metodiką galima teigti, kad nuo 2010 m. projektus rengiant pagal naujus kartografinių duomenų rinkinius pagerėjo duomenų detalumas ir projektų suderinamumas su kitais dokumentais.

6. Pateiktos projektų vertinimo kokybės metodikos gali būti naudojamos vertinant panašaus pobūdžio žemėtvarkos projektus.

Literatūra

1. Adomėnas, V. Statistiniai kokybės valdymo metodai. Kaunas: Technologija, 2000, 253 p.
2. Aleknavičius P. Žemės santykių pertvarkymas Lietuvos kaime 1989–2008 metais. Monografija.
3. Vilnius: Jandrija, 2008. – 447 p.
4. Aleknavičius P. Žemės reformos žemėtvarkos projektų rengimo kaimo vietovėje metodika. Žemėtvarka ir hidrotechnika, Nr. 2, 1998, 6-8 p.
5. Čereška A., Pauža V. Kokybės analizė ir valdymas. Mokomoji knyga. Vilnius: Technika, 2005, 133 p.
6. LRV nutarimas „Dėl žemės reformos vykdymo kaimo gyvenamojoje vietovėje“, 2010
7. Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymas. Valstybės žinios, 1997-07-01, Nr. VIII-359.
8. Lietuvos Respublikos Teritorijų planavimo įstatymas. Valstybės žinios, 1995-12-12, Nr. I-1120.
9. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl žemės reformos vykdymo kaimo gyvenamojoje vietovėje“. Valstybės žinios, 1998-04-01, Nr. 385.
10. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. spalio 12 d. nutarimas Nr. 423 „Dėl Žemės reformos
11. žemėtvarkos projektų parengimo ir jų ekonominio pagrindimo kaimo vietovėms metodikos
12. patvirtinimo.“ Valstybės žinios, 1992, Nr. 1-13.

QUALITY EVALUATION OF LAND REFORM LAND MANAGEMENT PROJECTS

Summary

In the article that analyses Lithuanian land reform land management projects since 2000 – 2012 year. The chosen projects evaluated by the statistical quality assessment method by the assessment characteristics which are continuous, discrete and binary. The projects are rated by six continuous characteristics, which determines the creation procedures for the projects. According to discrete characteristics the assessed land management projects are rated by the visual view and the quality of land parcel identification. Binary characteristics are used to note the properties that the project has or does not have. The rated list of a cartographic data set, quantity, detail of the data that is presented in the accessories of the order, the compatibility of the project with other documents of special territorial planning and the concept of municipality development that are used in a land reform land management project.

Key words: land reform land management projects, quality evaluation, characteristics.

AUTORIŲ LYDRAŠTIS

Autoriaus vardas, pavardė: Jūratė Sužiedelytė Visockienė.

Mokslo laipsnis ir vardas: daktarė, docentė

Darbo vieta ir pozicija: Vilniaus Gedimino technikos universiteto, Aplinkos inžinerijos fakulteto, Geodezijos ir kadastro katedros docentė.

Autoriaus mokslinių interesų sritys: žemėtvarka, skaitmeninė fotogrametrija.

Telefonas ir el. pašto adresas: +370 606 07799, jurate.visockiene@vgtu.lt

Autoriaus vardas, pavardė: Darius Šukys.

Mokslo laipsnis ir vardas: magistras.

Darbo vieta ir pozicija: Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos, Strateginio valdymo ir veiklos koordinavimo skyrius, vyriausiasis specialistas.

Autoriaus mokslinių interesų sritys: žemėtvarka, geodezija.

Telefonas ir el. pašto adresas: +370 634 89587, sukys.darius@gmail.com

A COVER LETTER OF AUTHORS

Author name, surname: Jūratė, Sužiedelytė Visockienė.

Science degree and name: doctor, associated professor.

Workplace and position: Vilnius Gediminas Technical University, Environmental Engineering Faculty, Associated Professor of Geodesy and Cadaster Department.

Author's research interests: Land Management, Digital Photogrammetry.

Telephone and e-mail address: +370 606 07799, jurate.visockiene@vgtu.lt

Author name, surname: Darius Šukys

Science degree and name: master.

Workplace and position: National Land Service Under the Ministry of Agriculture, Strategic Management and Coordination Division, Chief Officer.

Author's research interests: Land Management, Geodesy.

Telephone and e-mail address: +370 634 89587, sukys.darius@gmail.com

PRIELAUDŲ BŪTINŲ 4 ŠALIES LOGISTIKOS PASLAUGŲ SISTEMOS ATSIKĖIMUI ANALIZĖ

Aidas Vasilis Vasiliauskas, Virgilija Vasilienė-Vasiliauskienė, Jonas Matijošius

Vilniaus Gedimino technikos universiteto Transporto inžinerijos fakultetas

Anotacija

Turėdami ribotus žmogiškuosius ir kapitalo išteklius įmonių vadovai turi aiškiai pasirinkti, kam skirti savo laiką ir investicijas. Ypač svarbu nustatyti, ar investicijos į ne pagrindinę įmonės veiklą ar papildomas funkcijas, tikrai yra to vertos, ar ne geriau jas perduoti tiems, kurie specializuojasi šiose srityse. Teorijoje bei praktikoje toks partneris yra įvardinamas kaip 4 šalies logistikos tarpininkas (4PL). Tačiau tokio partnerio susikūrimui yra reikalingos tam tikros prielaidos. Šio straipsnio tikslas – išsiaiškinti, kokios sąlygos yra reikalingos, kad šalyje atsirastų poreikis 4PL paslaugoms.

Reikšminiai žodžiai: užsakomosios paslaugos, trečiosios šalies logistika, ketvirtosios šalies logistika, paslaugų perdavimas.

Įvadas

Logistinę veiklą vykdančios įmonės paprastai teikia ne tik vežimo, bet ir sandėliavimo bei kitas papildomą vertę teikiančias paslaugas. Šalyje gausu trečiosios šalies logistikos (3PL) paslaugas teikiančių įmonių, kaip ir įmonių, kurios naudojami išvardintomis logistinių tarpininkų paslaugomis. Kasmet gamybos įmonės logistikos paslaugoms išleidžia nemažą dalį įmonės apyvartos, ir sutiktų šią pinigų dalį padidinti dar, jei tik visą logistikos veiklą perimtų vienas logistikos partneris. Toks partneris yra įvardinamas kaip 4 šalies logistikos tarpininkas (4PL). Tačiau tokio partnerio atsiradimui yra reikalingos tam tikros sąlygos. Straipsnio tikslas – išsiaiškinti, kokios sąlygos yra reikalingos, kad šalyje atsirastų poreikis 4PL paslaugoms. Pagrindinis analizės objektas – sąlygų rinkinys, kuris yra būtinas ketvirtosios šalies logistikos tarpininkų atsiradimui šalyje. Pirmoje straipsnio dalyje yra aptariama užsakomųjų paslaugų samprata. Antroje, remiantis užsienio bei Lietuvos mokslininkų darbais, pristatoma ketvirtosios šalies logistikos paslaugų samprata, o trečioje yra atskleidžiamos sąlygos būtinos šių paslaugų teikėjų atsiradimui šalyje. Straipsnis baigiamas apibendrinančiomis išvadomis.

1. Užsakomųjų paslaugų samprata

Užsakomosios paslaugos yra senas reiškinys, atsiradęs dar po Antrojo Pasaulinio karo. Užsakomąsias paslaugas dažniausiai lydi tiek materialių, tiek žmogiškųjų išteklių perdavimas pasirinktam tiekėjui. Taip išorinių paslaugų teikėjas turi galimybę pakeisti vidaus paslaugų rinką su kliento įmone, remiantis vidutinės trukmės arba ilgalaikiais santykiais (Quelin, Duhamel 2003; De Boer *et al.* 2006).

Užsakomųjų paslaugų klasifikacija nesikeičia jau ilgą laiką. Vieni iš pirmųjų užsakomąsias paslaugas pagal tam tikrus kriterijus suskirstė Willcocks su Fitzgerald:

- perduotų užsakomųjų paslaugų dalis: visos paslaugos, selektyvi (*atrinkta*) dalis;
- užsakomosios paslaugos gali būti taikomos: žmogiškiesiems ištekliams, projektų plėtrai valdyti bei paslaugoms valdyti;
- užsakomųjų paslaugų sutartys gali būti: bendrosios, pereinamojo laikotarpio arba tam tikro ekonominio proceso;
- užsakomųjų paslaugų santykių tipai gali būti: vienas teikėjas-vienas klientas, vienas teikėjas-daug klientų, kai kurie pardavėjai-klientas, keli pardavėjai-daug klientų;
- užsakomosios paslaugos gali būti teikiamos trumpą laiką arba ilgą laikotarpį;
- tiekėjas gali būti vietinis, regioninis ir tarptautinis – kuo arčiau kliento (Willcocks, Fitzgerald 1993).

Išsivysčiusiose šalyse užsakomosios paslaugos laikomos natūraliu bei būtinu procesu, padedančiu pagerinti įmonės padėtį. 5 priežastys, kodėl verta perduoti verslo funkcijas:

- galimybė sumažinti veiklos sąnaudas;
- galimybė susitelkti į pagrindinę veiklą;
- per maži vidiniai ištekliai;
- galimybė naudotis gebėjimais, kurių neturi įmonė;
- tampa prieinami finansiniai ištekliai (Willcocks, Fitzgerald 1993).

2. Ketvirtosios šalies logistikos (4 PL) paslaugos

Ketvirtosios šalies logistikos paslaugos 4PL (angl. *Fourth-party logistics*) yra pripažįstamos kaip ateities tiekimo grandinės valdymas, remiantis užsakomosiomis paslaugomis. C. Bourlakis ir M. Bourlakis (2005) ketvirtosios šalies logistiką įsivaizduoja kaip konkrečią organizaciją (bendrą įmonę), kuri pasirenka